

בבית המשפט העליון

רע"א 4239/22

כבוד השופט י' עמית

לפני :

עלי כעביה

המבקש :

נ ג ד

1. נתיבי ישראל - החברה הלאומית לתשתיות תחבורה בע"מ
2. הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ

המשיבות :

בקשת רשות ערעור על החלטתו של בית המשפט המחוזי
בנצרת בת"א 15145-08-18 מיום 19.5.2022 שניתנה על ידי
כב' השופטת תמר נסים שי

עו"ד חוסאם מועד

בשם המבקש :

עו"ד דורון פינקלשטיין ; עו"ד לאה רז שפילר

בשם המשיבות :

החלטה

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בנצרת (כב' השופטת ת' נסים שי) בת"א 15145-08-18 מיום 19.5.2022, שבגדרה הורה בית המשפט על הוצאתה של חוות דעת מטעם המבקש מתיק בית המשפט.

1. המבקש, יליד 1997, הורשע בבית משפט השלום לתעבורה בעכו (כב' השופט י' בכר) בשורה של עבירות תעבורה שגרמו לתאונה עצמית שבה נפגע – נהיגה בקלות ראש, סטייה מנתיב נסיעה (נסיבות מחמירות) וחבלה של ממש (ת"ד 216-09-15 מדינת ישראל נ' כעביה (4.3.2019)). על פי הכרעת הדין, ביום 27.6.2015, בהיותו כבן 18 וכאשר נהג ברכב ללא ביטוח, המבקש סטה מנתיב נסיעתו בעת שנכנס לעקומה חדה בכביש, התנגש בעוצמה במעקה הבטיחות שהיה מימינו, ונגרמו לו חבלות חמורות ונזקי רכוש. נפסק כי לא עלה בידי המבקש לסתור את החזקה העובדתית שלפיה סטייה מנתיב הנסיעה מעידה על נהיגה בלתי זהירה. נקבע כי למבקש היה שדה ראייה ישר לפניו עד לעקומה, מרחק של 179 מ', כי "הכביש במקום תקין, מסומן היטב, יבש ואין עליו סימנים כלשהם", וכי

סיבת התאונה היא מהירות גבוהה שלא בהתאם לתנאי הדרך. בהכרעת הדין נדחתה גם טענת המבקש כי היה כורכר או חצץ על הכביש.

2. המבקש הגיש תביעת נזקי גוף נגד המשיבה 1 (להלן: נת"י), בטענה שהתרשלה בתחזוקת הכביש, לרבות ניקוי הכורכר משולי הכביש באופן שוטף והצבת תמרור המגביל את המהירות ל-50 קמ"ש, ועל כן היא נושאת באחריות לנזקיו. נת"י הגישה כתב הגנה שבו נטען כי הסיבה המכרעת לנזק היא התנהלותו הרשלנית של המבקש, כפי שעולה מהכרעת הדין, וכן הגישה הודעת צד ג' נגד המשיבה 2.

3. לאור טענת נת"י, הגיש המבקש בקשה להביא ראיות לסתור בהתאם לסעיף 42ג לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"ה-1971 (להלן: פקודת הראיות), שבה עתר לצירוף חוות דעת בוחן תנועה מטעמו הכוללת אסמכתאות וטענות הסותרות את הכרעת הדין.

בהחלטה מיום 8.2.2022 נקבע כי לא זו בלבד שלמבקש הייתה הזדמנות להגיש את כלל ראיותיו במסגרת ההליך הפלילי, אלא שכל טענותיו בתביעה ובבקשה להביא ראיות לסתור נטענו בפני הערכאה הפלילית ונדחו על ידה לאחר בחינת ראיות ושמיעת עדויות. כך, בית המשפט לתעבורה אימץ את דו"ח בוחן התנועה המשטרתי, אשר גם נחקר עליו, דו"ח שנערך בזמן אמת ונתמך בתמונות מהזירה ולפיו "הכביש במקום מסומן היטב, יבש, אין עליו סימנים של חומר שמנוני או מים". בית המשפט אף ציין בהכרעת הדין כי לפני העקומה מצוי שילוט המורה על עקומה בכביש, תמרור "האט" וכן "עיני חתול" שנועדו להתריע בפני הנהג על עקומה מתקרבת והצורך להאט.

משנדחתה הבקשה להבאת ראיות לסתור, ציין בית משפט קמא כי לא נותרה עילה המצדיקה את המשך בירור התביעה והמבקש התבקש להודיע אם הוא עומד על המשך בירור תביעתו.

4. ביום 12.4.2022 הגיש המבקש חוות דעת של מהנדסת תנועה אזורית שעניינה ב"מצב הכביש נשוא תאונת הדרכים" והטענה כי "הכשלים התכנוניים של הכביש גרמו לתאונת הדרכים" (להלן: חוות הדעת או חוות דעת המהנדסת). על פי חוות הדעת, רוחב הדרך אינו מותאם, העקום הינו ברדיוס קטן מאוד, אין אמצעים פיזיים המאלצים את הנהג להאט, אין תמרור המגביל את המהירות ו"ניתן להסיק שכשלים בתכנון ובתמרור הדרך הינה גורם דומיננטי להתרחשות התאונה. ככל שהדרך מתוכננת בהתאם לפרמטרי התכנון העיקריים שהוזכרו, הסיכוי למניעת התאונה הולך וגדל".

בהחלטתו מיום 19.5.2022, בית משפט קמא הורה להוציא את חוות הדעת מהתיק, מפני שהיא סותרת את הכרעת הדין ומהווה ניסיון לעקוף את ההחלטה מיום 8.2.2022 בבקשה להבאת ראיות לסתור. מכאן הבקשה דנן.

5. ככלל, ההסתמכות על פסק דין מרשיע לפי סעיף 42א לפקודת הראיות אינה חוסמת את דרכו של המורשע לטעון לרשלנות תורמת של גורם אחר זולתו, יהא זה הניזוק עצמו או גורם שלישי. הלכה זו נוסחה בבהירות בע"א 895/80 עיריית נתניה נ' אל מלק, פ"ד לז(2) 119, 122 (1983):

"המימצאים והמסקנות של פסק-דין חלוט בהליך פלילי, בין שאלה נקבעו לאחר דיון או על-פי הודאת הנאשם, אינם עומדים בהכרח בסתירה לקיומה של רשלנות תורמת של מאן דהוא נוסף, המעורב בתאונה או במעשה, או של הנפגע וקרבת התאונה עצמו. רשלנות תורמת כזו אין בה כשלעצמה כדי לשנות את האחריות בפלילים, אך עשויה להיות לה משמעות לעניין שיעור האחריות בנזיקין ובהליך אזרחי. הוכחת רשלנות תורמת מצד גורם שלא הועמד לדין פלילי או מצד הנפגע עצמו אינה בבחינת 'ראיה לסתור' בה מדבר הסעיף 42ג של פקודת הראיות [נוסח חדש], המותרת רק ברשות בית המשפט, מטעמים שיירשמו וכדי למנוע עיוות-דין. אין זה מפחית מהמימצאים כלפי הנאשם בפלילים בדבר אחריותו, ואילו שיעור האחריות יש לו חשיבות רק בהליך האזרחי, אך אינו מעלה ואינו מוריד לעצם האחריות בפלילים, לבד אולי מעניין הטיעון לעונש" (ההדגשה הוספה – י"ע; וראו גם: ע"א 285/80 שיף נ' אליאסי, פ"ד לד(4) 752, 756 (1980); ע"א 3387/08 צימרינג נ' לוי, פסקה 1 (28.6.2010); ע"א 8684/11 אלקיים נ' יבור, פסקה 34 (25.6.2014)).

הגיונה של ההלכה הוא בכך שככלל, אשם של צדדים שלישיים איננו מן העניינים המתבררים בהליך הפלילי, ולכן יש מקום לאפשר את בירורו במסגרת תביעה אזרחית. כך, לדוגמה, אם פלוני הורשע בשל תאונה שנגרמה עקב נסיעה מעל המהירות המותרת, אין בכך כדי לחסום את דרכו לטעון בהליך אזרחי כי בור בכביש או פלוני שנהג במכונית שהגיחה מהכיוון הנגדי, תרמו לתאונה.

6. במקרה דנן, מרבית הטענות בחוות דעת המהנדסת נוגעות לפגמים תכנוניים בכביש, טענות שנועדו לבסס רשלנות תורמת מצד נת"י, ומשכך אינן בגדר ראיות לסתור. לעומת זאת, הטענות שנוגעות לתמרור בכביש (נטען כי התמרור בכיוון הנסיעה הנגדי מגביל את המהירות ל-30 קמ"ש, וכי התמרור בכיוון נסיעתו של המבקש, המגביל את המהירות ל-50 קמ"ש, הוצב לפני הצומת), עשויות להתפרש כסותרות את הקביעות

בהכרעת הדין שלפיהן "לפני העקומה הנמצאת בכביש בכיוון נסיעתו של הנאשם, מצוי שילוט המורה על עקומה בכביש, תמרור 'האט' וכן 'עיני חתול' הנמצאים על הכביש, אשר תפקידם להתריע בפני הנהג על עקומה מתקרבת והצורך להאט" וכן "סיבת התאונה הינה מהירות מופרזת גבוהה שלא בהתאם לתנאי הדרך ובניגוד לתמרורים". עם זאת, לאור מסקנתי שיש לדחות את הבקשה ביחס לחוות הדעת כולה מטעם אחר, איני נדרש להכריע אם חוות הדעת היא אכן ראיה לסתור, ואם היה מקום להיעתר לבקשה להגישה כראיה לסתור אילו הייתה מוגשת, או אף להידרש לבקשה כאמור בהינתן שבקשה קודמת באותו נושא כבר נדחתה.

7. הטעם שבגיני יש לדחות את בקשת המבקש הוא שחוות דעת המהנדסת חורגת מכתב התביעה, שבו מייחס המבקש למשיבה רשלנות בשל אי הצבת תמרור הגבלת מהירות נוסף (באשר, לטענתו, התמרור המורה על 50 קמ"ש הוצב לפני הצומת), בשל כך שרוב "עיני החתול" נעקרו מהכביש (עיני חתול הן קוביות ברזל, מחזירי אור קטנים, שמסייעים לסימון הדרך ולתיחום פניות חדות – י"ע), ובשל כך שהרכב שבו נהג החליק בגלל הכורכר שהיה על שולי הכביש. וכאמור בכתב התביעה: "אם סטה מהכביש זה בגלל הכורכר בכביש ו/או בשוליים שלו שגרם לרכב להחליק ולפגוע במעקה... וכי הנתבעת היתה צריכה לדאוג לתחזוקה תקינה של הכביש ולנקות הכורכר מהכביש ומהשוליים באופן תקופתי ושוטף... [ו] כי אם היה תמרור הגבלת מהירות עד 50 קמ"ש ו/או אם היה פס האטה תקין ו/או אם לא היה כורכר על הכביש התאונה הייתה נמנעת". גם במסגרת בקשתו להבאת ראיות לסתור טען המבקש כלהלן:

"התובע יטען כי לפי התיאור העובדתי של בוחן המשטרה הרכב החליק בגלל אחזקת הכביש הלקויה (צבע דהוי, העדר תמרור הגבלת מהירות ל 50 קמ"ש, העדר תמרור 107 אזהרה והדרכה על המעקה, חוסר בתמרור על השלטים שנמצאים במקום, כורכר על השול וחלק ל [כך במקור – י"ע] על הכביש, פס האטה עיני חתול דהויים חסרים לא מוחזקים כראוי, צבע דהוי, וכי הנהג נסע על פי תנאי הדרך שהיו לו אך מי שמחזיק בכביש לא טיפל בכביש על פי החוק".

למעט נושא התמרור, חוות דעת המהנדסת חורגת מהטענות בכתב התביעה, ועניינה בעיקר בתכנון הכביש. לכן, וכשלב ראשון, היה על המבקש לעתור לתיקון כתב התביעה, ומשלא עשה כן, דין הבקשה להידחות.

8. אי לכך, הבקשה נדחית.

המבקש יישא בהוצאות המשיבות בסך 3,000 ₪.

ניתנה היום, ו' בכסלו התשפ"ג (30.11.2022).

ש ו פ ט